

Литературен Вестник

BY LVPOST | 09.06.2017 · 1:08 PM

Вървя през лабиринт, който е права линия

Разговор на Десислава Милева с Веселина и Катрин Сариеви

Самостоятелната изложба на художника Стефан Николаев „Вървя през лабиринт, който е права линия“, е първа изложба за галерия „SARIEV Contemporary“ в Пловдив, разположена в две изключително различни пространства. От една страна, „белият куб“ на галерията, в който творбите заемат мястото, полагащо им се по право, и от друга, едно пространство, в което трудно някой би очаквал, че те ще са добре дошли – католическата църква „Свети Йосиф“. За смисъла, стоящ зад подобна инициатива и нейната значимост в културен план разговаряме с Веселина и Катрин Сариеви, основатели и директори на галерия „SARIEV Contemporary“ и на фондация „Отворени изкуства“.

Стефан Николаев, „Вървя през лабиринт, който е права линия“, галерия SARIEV Contemporary © Мария Джелебова, 2017

Откога галерия „SARIEV“ работи със Стефан Николаев? Какво ви привлече в работата му и по какъв начин тя се вписва в търсената от галерията насока на развитие?

Веселина Сариева: Открихме работата на Стефан през 2007 г. по време на Венецианското биенале за съвременно изкуство. Тогава България беше представена с павилион, озаглавен „Място, където никога не си бил преди“, с куратор Весела Ножарова. Впоследствие тази изложба оказа голямо влияние върху нас и в един или друг момент сме работили и с тримата представени в нея творци – Правдолюб Иванов и Стефан Николаев са основни автори в нашия лист, а с Иван Мудов сме сътрудничили по два проекта за изложби. Историята продължава през 2012 г., когато направихме и второто издание на образователната платформа Въведение в съвременното изкуство / Разговори с творци и с Весела Ножарова, която беше модератор на изданието, решихме да поканим Недко Солаков, Ергин Чавушоглу и Стефан Николаев за разговорите. Впоследствие, през 2013 г., направихме и изложба със Стефан в галерия „SARIEV“, която се казваше Half-Life. Тази история е пример, че всичко, което правим в галерията, има едновременно стихийен характер, но и момент на назряване, в който чакаме, опознаваме артистите, влизаме в контакт с тях. За нас този контакт е много важен, защото с авторите на галерията преминаваме през много етапи, трудности и решения заедно. Тук не става въпрос само за едно представяне на творби.

Катрин Сариева: Именно затова след преориентирането ни през 2011 г. от галерия за съвременна керамика и фотография в галерия за съвременно изкуство за нас беше изключително важно авторите, с които работим, да са имена, които са разпознаваеми не само на българската сцена, но и да имат своята международна биография. А Стефан Николаев много ни допада с неговата изключителна динамика на мислене, със ситуирането, което прави на обекти и феномени във време и пространство, както и с тази историчност и особената връзка, която успява да създаде между различни културни факти и да ги пренесе в друг контекст.

В. С.: Да, съотнасянето на културологични символи с личния живот и с личната история и сегашния момент е много характерно за Стефан. Така например коментира културологичният смисъл на пушенето през личността на художника тук и сега. Това го виждаме както при запалката Dupont, която беше на Венецианското биенале през 2007 г., така и през кутията Davidoff, която е представена в изложбата в момента. При него още от ранния му период на творец има и едно усещане за край, за изчерпване, затова и много от творбите му от неон, например „Вървя през лабиринт, който е права линия“, „No way“ или „Last lost lust“ звучат почти като сентенции, изковани в камък. Има и една помпозност при него, но тя е лека, игрива и с голяма доза самоирония. Неговите произведения може да ти казват нещо, което не искаш да чуеш, но го чуваш, усмихвайки се.

Стефан Николаев, „Вървя през лабиринт, който е права линия“, галерия SARIEV Contemporary, църква „Свети Йосиф“ © Мария Джелебова, 2017

Как се случи сътрудничеството с католическата епархия? От кого дойде инициативата и колко време работихте по нея, преди тя да придобие тази конкретна форма?

К. С.: Нещата тук са малко смесени. Изборът на църквата „Свети Йосиф“ не е случаен. Тази църква е част от духовния, цивилизаторски, културен модел на Пловдив, започнал още от 19. век, който в никакъв случай не може да бъде обособен само в рамките на едно Българско възраждане или само в рамките на Османската империя. Това е един европейски модел. И това е много важно да се подчертае, за да се разбере как работата на Стефан Николаев се вписва в този контекст. Самата църква „Свети Йосиф“ олицетворява този модел, защото тя е построена като част от френския девически католически колеж „Свети Йосиф“, основан от монахините йосифинки в Пловдив през 1899 г. Момичетата там са получавали освен религиозно възпитание и много светски умения. Същевременно църквата е функционирала като едно много важно културно средище с просветителски характер. Същото се отнася и за мъжкия католически колеж „Свети Августин“. Те създават един модел на образование в Пловдив с европейски характер, в който духовните дейности са съчетани и със спорт и с въвеждане в обществото, изобщо с всички умения, които трябва да притежава един млад човек, за да се почувства европеец и част от едно цивилизовано общество. Именно това разбиране за културата като съвкупност от различни измерения, свързани както с цивилизаторски принципи, така и с обмен и с едно натрупване на стойности, е много важно. Когато през 2013 г. направихме първото печатно издание на Алтернативната карта на Пловдив, включихме църквата „Свети Йосиф“ в маршрут „Религии“, защото тя за голяма част от пловдивчани е напълно непозната, с изключение на хората от католическата общност, а носи една странна, преплитаща се и според мен символична история. По времето на комунизма нейната дейност беше прекратена и понеже по онова време Техническият университет, който е в нейно съседство беше медицинска академия, църквата функционираше като част от катедрата по анатомия и нещо като морга. Това наследство е останало от тези мрачни, средновековни времена на комунизма. Да, българското Средновековие е бих казала до голяма степен комунизъмът.

В. С.: Нека тук отбележа, че ние никога не правим неща самоцелно, те винаги са свързани с други наши проекти и с Пловдив. Сега може да изглежда странно, че сме направили подобна изложба в църква, но когато вземеш под внимание цялата история на мястото и различните сътрудничества с други пловдивски църкви по наши проекти в рамките на фестивала Нощ/Пловдив и фондация „Отворени изкуства“, нещата добиват по-конкретно измерение. Но нека направим историята по-кратка. Ние с Катрин подходждаме много различно. При нея подходът е исторически, нещо, което аз много уважавам, но моят подход към пространството на църквата и представянето на творби в нея е малко по-визуален. Вярвам, че съвременното изкуство може да даде много различни перспективи за съществуването на човека, да провокира неговото осъзнаване и като гражданин, и като индивид и да предизвика една хуманност в

него, затова и тези обеми в църквите са ми много интересни за представяне на изкуство. От две години насам обикалям и търся пространства, но тази година вече придобих самочувствие и сила да направя подобна изложба. Първо започнах да усещам, че може би сега е моментът, заради работата на Стефан, който през 2010 г. имаше изложба, озаглавена Holy Spirit Rain Down в две реставрирани църкви, превърнати в център за съвременно изкуство в Шел, Франция, а някои от неговите творби като тези черепи и свещници говорят много за края на живота, за духовното, подтикват към едно преосмисляне на това какво си бил, какво си правил. И от друга страна, вече съвсем придобих самочувствие да направим тази среща с католическата епархия, след като видях конкретните творби на Стефан за изложбата в галерия „SARIEV”. Той ми представи някъде края на февруари концепцията и заглавието и аз го попитах директно дали иска да направим изложба и на друго място и той се съгласи. Едва тогава отидох на среща с отец Стефан Манолов. Разговорът беше сложен и деликатен, защото ние първо попитахме дали имат интерес, дали бихме могли да видим църквата, дали там би било добре да направим нещо. Впоследствие му представихме творчеството на Стефан, творбите и чак тогава той прецени, че те имат място в църквата. Искам да подчертая, че отец Манолов е много отворен човек, а самата католическа църква се възприема като институция в държавата, а не като нещо отделно от нея, и тя в момента действа именно като такава. В този смисъл намерихме разбиране и ни беше оказано пълно доверие при процеса на инсталация на изложбата, който също беше много деликатен. Първо направихме снимки с фотограф, после трябваше да изнесем всички пейки, да получим разрешение за преместването на различни обекти, разположени около олтарата, и накрая да получим и ключовете. Именно и заради пълното доверие, което ни оказват, вече водим разговори за нови изложби и проекти там.

Тур от галерия SARIEV до църквата “Свети Йосиф” по време на откриването на „Вървя през лабиринт, който е права линия“, самостоятелна изложба на Стефан Николаев, © Лина Кривошиева, 2017

Храмът е по естество място на традиции. Такова е най-често и изкуството, което днес можем да открием там. Как се осъществява в подобен контекст връзката с едни съвременни творби и артист като Стефан Николаев, чиято работа често е в разрез с традиционните форми на изкуство? Има ли място за диалог?

К. С.: Стефан Николаев специално подбра и направи творбите за пространството на църквата. Организирахме няколко посещения с него, за да огледа пространството и да се установи връзка. Но като цяло неговите творби се вписват чудесно в това сакрализирано пространство, въпреки че са творби на съвременното изкуство.

И двете медии, тази на съвременното изкуство и тази на църквата като пространство, като внушение, като излъчване, се вплитат една в друга. Но аз мисля, че едно пространство каквото е църквата само по себе си носи освен религиозната конотация и натовареност, идеята за светлината, за прочита отвъд, за издигането на човека чрез изкуството, за намирането на нещата отвъд видимото. И мисля, че по този начин съвременното изкуство в пространството на една църква би могло да се прочете по съвсем друг начин т.е. да не се гледа само като някакъв тип провокация, било то на ниво сетива или интелектуална, а да се погледне и като духовна провокация към самия човек. Мисля, че това е шанс за съвременното изкуство.

В. С.: Да, ние сме свикнали да представяме творбите в прословутия „бял куб“, в който се осъществява една тотална изолираност от всичко, той е безбожен, съвършен, там всичко е възможно, всяка тема може да бъде докосната. Какво ли не сме виждали в подобни изложбени пространства. В този смисъл това, което правим сега, е една малка културна революция, защото църквата не е място, където всичко можеш да покажеш и се изисква повече деликатност в подхода. Мисля, че тази изложба е и нашата реакция по някакъв начин към едно уморяване към тази идея в изкуството, че какво ли не е възможно да покажеш, колко големи скулптури, творби с животни, с части от

човешко тяло. Не съм против тях, но смятам, че имаме нужда да погледнем и малко по-сериозно към изкуството, а църквата внушава уважение. И в един момент чисто политически и социално, дори в глобален план е важно да започнем да вярваме в едни стойности, които идват с изкуството. Този акт на създаване трябва да бъде над всичко друго, което е в системата на изкуството. Дори и във Венецианското биенале тази година го имаше това усещане, тази идея за изкуството над всичко. На за нас е много важна както работата с църквата и с художника, така и работата с публиката, която ще влезе там и ще възприеме творбите по един специфичен начин.

А какви реакции срещнахте от страна на публиката?

К. С.: Мисля, че хората се зарадваха. Според мен сблъсъкът с едно друго пространство ги обогати изключително много. Забелязах хора, които бяха въодушевени, други – респектирани, поглеждащи на всичко по един нов начин, преосмислящи нещата.

В. С.: Аз също не се сблъсках с негативна реакция. Беше емблематично това шествие, което направихме по време на откриването на изложбата, от галерията към църквата, това „ходене в лабиринт“ с една много разнородна публика, в която имаше реакции на изненада и коментари като „каква е тази църква, ние защо не знаем, че тя съществува“ дори на хора от Пловдив.

Стефан Николаев, „Вървя през лабиринт, който е права линия“, галерия „SARIEV Contemporary“, църква „Свети Йосиф“, от ляво на дясно: Катрин Сариева, Веселина Сариева, отец Стефан Манолов, Стефан Николаев © Лина Кривошиева, 2017

Кое ви накара днес, в този труден контекст на съвременното визуално изкуство в България, да се впуснете в подобен проект? Обикновено подобни инициативи в Западна Европа идват от големи музеи, от Министерството на културата даже.

В. С.: С това се занимаваме 13 години вече, като погледнеш и фестивала Нощ/Пловдив през септември и Алтернативната карта. Стремим се да оформим едно поле на действие, най-общо казано, да създаваме обстоятелства, пространства, ситуации, възможности не само за нас, но и за всички останали. И за да го направиш това, трябва да бъдеш упорит, мечтател, но и да бъдеш много щедър и да споделиш това пространство. С тази изложба в църквата се надявам да спомогнем за развитието ѝ като културен център и да направим други проекти заедно, защото виждам, че желание има. Много се възмущавам, когато срещам хора, които не разбират етиката на този процес, колко е деликатен, колко внимателно и търпеливо трябва да се подхожда, за да се реализира един подобен проект. Отначало, още преди да се открие изложбата, като се дочуваше, че ще правим нещо в църква, имаше разни „искаме и ние“, но като влезнах в пространството, си дадох сметка, че това не е лесна работа, че не можеш да го използваш просто като място за събития, че не всичко е възможно да се случи и трябва един определен подход. Но от друга страна смятам, че можем да го създаваме, защото в крайна сметка така се изгражда гражданското общество и демокрацията, чрез свободното свързване на хора, обособяването на нови територии. По същия начин работим и върху това да покажем едно друго лице, един друг културен смисъл на улица „Отец Паисий“, която е една периферна улица, в опозиция на Главната в Пловдив. И както от един частен бизнес може да се оформи едно място, като мястото на дюнерите на Главната в Пловдив например, което години наред е в една от улчиците ѝ, така място на културата на улица „Отец Паисий“ може да се оформи с един фестивал. Трябва да има противовес на това опощяване, което се случва в последните години, едно ново и различно създаване на места и пространства. Това е, което ни мотивира повече от самите възможности. Питали са ме: „Веси, не можеш ли да измислиш нещо, после да попиташ дали може да стане и тогава да тръгнеш да го правиш?“ И аз отговарям: „Не, защото нищо няма да

направя“. Ако реша, че ще направя нещо, се боря то да стане, защото иначе ни остава да се движим по отгъпкания път, където се сблъскаш с още повече разочарования.

А какво мотивира според вас самите религиозни институции да участват в подобни културни и артистични проекти?

К. С.: Според мен мотивацията идва от самата същност на техните послания. Протестантската и католическата църква се различават много от православната. Те са по-отворени към самия човек и говорят много повече за духовната свобода. И именно изхождайки от това послание, което носят, за духовната свобода, за духовното усъвършенстване, за търсене на пътица към светлината, те са по-отворени към беседата, към изкуството, които да подтикнат към разговор за същността на човека. В известен смисъл те включват този разговор към разговора за Бог, докато в източноправославната църква нещата са много по-затворени. Протестантската и католическата църква са отворени към съвременността, към нейните проблеми, нещо, което липсва при източноправославната. И нека не забравяме, че тези църкви са свързани със западния свят, с модерния свят. Източното православие е свързано с един доста ретрограден от гледна точка на политическо и геополитическо мислене свят. Просто така се случи, колкото и да се стремим да не ги намесваме нещата. И католицизмът, който също има своята ретроградност от онези мрачни средновековни времена, търпи много промени, защото той мисли с прогреса, както протестантството, което самото е израз на модерността и много от революциите започват с него. Така че те са свързани с един друг тип свят. И дори да са носители на едно зловещо минало, много бързо успяват да се адаптират към модерността, съвременността, докато при нас това изключително много липсва.

В. С.: Да, те имат желание да бъдат в крак с времето, познават съвременността много добре и правят всичко възможно да се намират между канона и съвремението. При тях има едно много силно изразено желание да помагат на съвременния човек.

Планирате ли други проекти в сътрудничество с католическата църква?

В. С.: Да, един от тях ще се случи по време на фестивала Нощ/Пловдив тази есен. Става въпрос за лекция в катедралата „Свети Лудвиг“, разглеждаща колекцията от изкуство на Ватикана. За нас е много интересно да говорим за тази колекция, защото в нея има и много съвременно изкуство, а Ватиканът участва на Венецианското биенале с павилион през 2013 и 2015 г.

Share this:

One blogger likes this.

Related

[Разговор с Иван Шишиев](#)

In "Столица"

[литературен вестник през](#)

2016-а

In "Общи"

[АСТА или какво ще ядат](#)

творците

In "Първа страница"